

RAZVOJ SVETOVNEGA GOSPODARSTVA PO VOJSKI

I. Spremembe v vnanji strukturi svetovnega gospodarstva po vojski.

Pred vojsko je bila zapadna Evropa svetovni izvoznik industrijskih izdelkov. Ostali svet ji je dobavljal sirovine in živila.

Prebitek tega poslovanja velik. Porast premoženja oziroma ~~da~~ narodnega dohodka glavnih ~~z~~ zapadno evropskih dežel.:

Anglija: 1812 - 2,7 milijarde funtov, 1875 - 8,5; 1914-15 milijard /33000 milijard din/

Nemčija: /dohodek/ 1885 - 15; 1895 - 25; 1913 46 milijard mark.

Še bolj se kaže ta prebitek v tem da so bile Anglija, Francija in Nemčija 50 let pred vojsko finančnik in bankir vsega sveta. 1914 naložbe v tujih državah: Anglija 18, Francija 8,7, Nemčija 5,5 milijarde dolarjev. Skupno 32 milijarde dol. ali 15000 milijard din.

V istem času Amerika izposojenega ca 5 milijard, naloženega 2 milijardi.

Kapitalistična zapadna Evropa je izkoriščala ves ostali svet. Anglija je dobivala polovico uvoza zastonj. /Somb/

2 *Evropa 1910 62%, 1928 53%, 1932 52%*
1936 51% Evr. trgovina

Po vojski: angleške tirjatve padle za ~~1/4~~ 1/4, francoske za 1/2, nemške vse, USA so postale izvoznik kapitala že 1920 brez zavez. dolgov 6 milijard dol v tujini.

Središče bančnih in sploh finančnih operacij ni več londonska City marveč New York.

K temu še silno zadolževanje Nemčije.

Industrializacija izvenevropskih agrarnih držav.

II 266/7

Industrializacija vzhodno evrop. agrarnih dežel. Rusija je pričela graditi svojo industrijo.

ne prihajajo več v poštev kot odjemalec za industrijske proizvode./Samo še stroji/ II 384

Podobno druge dežele./Uvažajo ~~1/2~~ še stroje in sirovine. *vodno bolj le*
deli Evrope pri vrat. trgov. p. del. Afrike Oceanije in

Prejšna idila/je le še pravljica./Friedlaender/ *izkoriščanja*
U. A. vrednoten

II. Ideja narodnega gospodarstva in narodno gospodarske avtarkije.

Prej gospodarski liberalizem. Svobodna menarodna trgovina. O pravem narodnem gospodarstvu ni bilo govora. K večjemu o neki narodno gospodarski politiki./Gospodarski imperializem, pospeševanje izvoza/

Vojska je pokazala pomen parvega narodnega gospo-

darstva zaokroženega v resnično enoto. Posledica tega težnja
k

a/narodno gospodarski osamosvitvi /avtarkija/

b/intenzivnemu vodstvu gospodarstva./kolektivizacija/

Ad/a/Države so se obdale z višskimi carinskim pregra-
jami. II 268

1/Industrijske dežele so umetno varovale in pospeše-
vale svoje poljedelstvo:

Nemčija 1925/6 previšek uvoza žita in moke nad iz-
vozom 15,5 milj.kv.1933/4 nič.

1927 uvoz žita 2,6 milj ton, 1936 74 tisoč.

Leta 1927 je Nemčija doma proizvajala 67% 1936 pa
84% živil./Vštete omejitve uvoza/

Italija 3 bataglja del grano/

1925 -34 je presežek uvoza žita in moka nad izvo-
zom, padel od 18,5 na 2,4 milj q./samosvajanje glede siro -
vin/

Anglija: od 1931-36 domača produkcija pšenice se je
povečala za 45% uvoz je padel za 15%

Predukcija svinjksega mesa + 58,5, uvoz - ~~10%~~ 36,6%

sirovo maslo, produkcija + 21%, uvoz - 10%

sladkor, produkcija + 112%

2/agrarne dežele varujejo svojo indusrijo. Podatkōv

darstva zaokroženega v resnično enoto.

Posledica težnja k ~~narodno~~ ~~gospodarski~~

a/intenzivnemu vodstvu gospodarstva/in

osamosvojitvi-

b/narodno gospodarski/avtarkiji.

~~h~~Oboje je tako zvezano da se ne da ločiti.

~~ad~~~~ax~~~~ax~~~~ax~~

ad/a/

ne bom navajal, ker stvar znana. Pri nas obleka in sirovine zanje prej ca 2 milijardi sedaj 1 milijarda.

Ad b/: Intenzivno vodstvo gospodarstva: Najbolj izrazito in najprej boljševizem, zetem fašizem.

a/ Boljševizem: najprej poskus popolnega komunizma. Ker nemogoč se je ponesrečil. Nova ekonomska politika. NEP od 1922 do 1928. Zasebni kapitalizem, zasebna trgovina.

Od 1928 petletke. Intenzivno podržavljenje gospodarstva, Tudi poljudelstva.

državnih Organizacija tega gospodarstva v obliki/trustov.

b/ Fašizem in nemški narodni socializem. Sicer zmernejši. Vendar intenzivno vodstvo gospodarstva. Gospodarstvo po načrtu. *Italija 20 skupaj; Nemčija 11 417*

Polomi velikih bank so to še pospežili - V Nemčiji je bilo po izjavi Schachta že leta 1931 70% kreditnih bank v javnih rokah. Italija.

Tudi druge države so šle v veliki meri isto pot - V prvi vrstu USA.

~~xxxxxxxxxxxx~~

~~Po~~ sledica vsega tega razvoja:

~~Izvoz iz industrijskih dežel~~ zlasti evropskih pada. Evropa 1913 62% svetovne zunanje trgovine 1929 pa 53%, 1932 - 52,4; 1936 - 51,7%.

Delež Evrope pada, Azije, Afrike, oceanije rase-
 USA postaja ново središče svetovne mednarodne trgo-
 vine. *Dobro je videti smer hodi*

1936 je bila svetovna trgovina v celoti nekako 14-15%
 pod 1929 /predvojno stanje/, industrijska produkcija pa je
 narasla za 11%, produkcija sirovin za 5,5% in živil za 0,2%
 Torej razvoj gre res v smeri k avtarkiji,

~~III. Notranje spremembe v strukturix kapitalističnega
 gospodarskega sistema~~

Svobodna mednarodna trgovina propada, je ni več.

Svetovne gospodarske konference, Dniti. V resnici vse nič
 ne pomaga. Zgled 1936/

Finančne težave. Devizna politika.

III. Notranje spremembe v modernem gospodarskem si-
stemu:

Med voksjo in po ni se je spremenila tudi notranja
struktura modernega gospodarstva. Samo najvažnejše:

1) Namnožilo se je število kartelov trustov itd. Te
monopolne organizacije so dobile v toke cele gospodarske
panoge. V Nemčiji ca 2000, Herriot 140 mednarodnih kartelov
 in podobnih organizavij.

Težanja po stabilizaciji gospodarstva. Dirigiranje

produkcije in cen.

Produkcija pred krizo se je močno spremnijala, cene ostajala. Vendar je prevelika lakomnost povzročila še večji polom in večjo nestalnost. /Cene kartela sirove ~~svile~~ svile v Nemčiji prej 14 potem 6,8 mark/

Kartel cinka 27 funtov potem 15 funtov za tono.

Podobno pri barkru, železu, industrija zemeljskih olj, umetnih gnojil itd/

Nemški jekleni kartel je moral o obnoviti plačati 50 milj mark /675 milj ¹ain/ da je pokupil Assenseiterje.

~~Nemški gospodarstvo, kot tudi povzročilo krizo~~
1929-30 svobodne cene padle za 20% ~~drug~~ kartelirane nič-

3) Gospodarstvo je dobilo radi tega še bolj spekulativen značaj.

4) Na drugi strani močne strokovne organizacije. Nemčija pred Hitlerjem 5,9 milj delvcev /skoro polovica/ in 1,3 milj nameščencev/ena četrtna/.

Diktat glede mezd.

5) Oboje je povročilo, da je na mesto svobodnega menjalnega mehanizma stopila cenovna politika kartelov in strokovnih organizacij.

6) S premenile so se vodilne osebnosti v kapitalistič

gospodarstvu. Namsto pravih podjetnikov prevladujejo finan-
šbiki in trgovci, Drug značaj teh.

Generalni direktorji s štabom direktorjev dobe v roke
vodstvo. /Najvažnejše odločitve upravni svet/

2) Vse je zbirokratizirano, Podjetja vodi nekaka uradni-
ška aristikracija. Ta želi reden tok. Ne želi velikih ini-
ciativnih odločb.

Glavno postane tehnično vodstvo in trgovsko upravlja-
nje podjetij.

3) Temu se pridružuje še racionalizacija podjetij.
Popolnoma zracionaliziran duh pa ni pravi kapitalistični
duh. II 272/

Kapitalizem v prvotnem smislu se je torej nekam
preživel. /Seveda le v starij kapitalist/ čnih deželah/

Racionalizacija pomeni da se stalni kapital množi.
Podjetje postane negiblivo. Se ne more ravnati po konjunkt
turnih spremembah.

Namesto prejšnega gibljivega, svobodnega sistema je
torej tudi v notranjosti stopil trdi dejem. Svobodn menja
ni mehanizem ne deluje več prav Ponudna in povpraševanje,
cene dohodki itd. Sedj stopa na mesto tega množica ureja-
jočih ukrepov. Vodstvo. Politična zadeva - Zato danes naj

večji problem, problem smotrne organizacije gospodarstva
v okviru celokupne družabne ureditve.

Vse te zunanje in notranje spremembe v modernem gos-
podarstvu nam tudi kažejo da zadnja gospodarska kriza ni
bila samo izraz običajnega konjunktornega valovanja marveč
je bila prava strukturna kriza.

Povzročile so jo: *1. 2. 3.*

1) Spremembe v odnosu zapadno evropskih kapitalistič-
nih dežela do ostalega sveta. *1924 - 1930 nar. r. n. 182 - izjema in*

2) Silno zadolževanje Nemčije. Kratkoročna posojila. *11.266*

3) Pomankanje amotrnega gospodarskega vodtva in pa no-
tranja negibljevost modernega kapitalizma.

IV. Sklep. živimo v prehodni dobi: Stari liberalni
kapitalizem se v notranjosti držav in med državami ruši.

V ospredje stopa smotrno organizirano, kolikor mogoče
samostojno narodno gospodarstvo. *a) kje ni botanjske v. deli v. deli*
b) stila pr. v. deli v. deli

To pa je problem: Organizacije in problem ljudi,
znanja in morale.